

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETƆ FE ABLƆDEVINYENYE NƆU KPEƆODZINYA

KPƆKPLƆYIDEME

Esi woƆe dzesi kƆtɛe be, amegbetƆwo katã fe gomekpƆkpƆ sƆsƆe, anye gƆmedƆokpe na amegbetƆfomea fe ablƆdemenƆnƆ, nutefewƆwƆ kple nƆti fafa le xexeame ta la.

Esi eme va kƆ fãa be, ablƆdevinyenye si nye amegbetƆ Ɔesiade tƆ la nƆ mabumabu akpƆ gbƆe wƆtso be hlɔnuwƆwƆ Ɔe amegbetƆfomea nƆ va bƆ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre Ɔe nuwƆna vloee sia nƆti ale woƆe adzƆgbɛ heƆoe kpɩkpa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetƆ nana agbe le ablƆde me, aƆe efe didi agblƆ faa vƆvƆ manƆmee, asubƆ nusi dzi wƆxƆ se, avo tso nƆdzidodoname si me eye hiãkame maganye agbenƆnƆ fe afƆklinu na ame hahoawo o nƆti la,

Esi woƆo kpe edzi be, ehiã be se nadzƆ AmegbetƆ fe AblƆdevinyenye nƆ KpeƆodzinya la nƆ, be ametetedeto kple funyafunyawƆwƆ ame magawƆe be ame aƆeke nayi eƆokui ta uli gei la to aglãdzedze me o nƆti la,

Esi wohiã vevie be woado dukƆ kple dukƆwo dome kadodo Ɔe nƆgƆ le xexemedukƆwo katã dome ta la,

Esi Xexeme DukƆ Ɔofuawo Ɔe adzƆgbɛ le woƆe ƆoƆo si te wode asie la me be, to AmegbetƆ fe ablƆdevinyenye nƆ KpeƆodzinya me la, amegbetƆ Ɔesiade, eƆanye nyƆnu alo nƆtsu o, fe gomekpƆkpƆ sƆ eye wokpƆ mƆ be to esia me la, hadomegbenƆnƆ azo Ɔe nƆgƆ, ablƆde asu amesiame si wu tsã eye agbenƆnƆ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukƆ siwo katã da asi Ɔe KpeƆodzinya dzi la Ɔe adzƆgbɛ be yewoakpƆ egbƆ be amesiame de bubu KpeƆodzinya la kple amewo fe ablƆdemenƆnƆ bliboe nƆ kpakple nƆkuléle Ɔe ƆoƆo la nƆti to ƆekawƆwƆ me kple Xexeme DukƆ Ɔofuawo la,

Esi eme kƆ fãa be gomekpƆkpƆ kple AblƆdemenƆnƆ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpƆkpƆ na adzƆgbɛde Ɔe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKƆ ƆOFUAWO FE TAKPEKPEGã LE GBEFã ƆEM:

AmegbetƆwo fe AblƆdevinyenye nƆ KpeƆodzinya sia be, enye ƆoƆo si dzi mieda asi Ɔo na amewo katã le xexeame godoo. Miele mƆkpƆkpƆ me be amesiame kple xexeame habƆbƆ Ɔesiade le afisiafi azo Ɔe KpeƆodzinya sia nu. Woakakae Ɔe xexeame katã to efiafia kple emedede na amewo me. Esia awƆe be amewo nase KpeƆodzinya la gƆme eye woaxƆe, awƆ Ɔe edzi be, agbenƆnƆ natsƆ afo nyuie le DukƆ siwo le Xexeme DukƆ Ɔofuawo fe HabƆbƆ me la me. WokpƆ mƆ be woakaka KpeƆodzinya la Ɔe XƆdeasinyigba siwo dzi dƆm dukƆ aƆewo le la hã me hena dzidzedzekpƆkpƆ.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 1

Wodzi amegbetƆwo katã ablƆdeviwoe eye wodzena bubu kple gomekpƆkpƆ sƆsƆe. Susu kple dzitsinya le wo dometo Ɔesiade si eyata wodze be woana anyi le ƆekawƆwƆ blibo me.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 2-LIA

Ele be amesiame nakpƆ gome le ablƆdevinyenye fe ƆoƆo siwo katã le KpeƆodzinya la me me. WoawƆ ƆoƆo siawo dzi vovotodeameme manƆmetƆe Ɔe efe dzotsofe, nƆtigbalé fe amadeɛ, nƆtsu alo nyƆnyenye,

gbegbɔgbɔ, xɔsehamenɔɔ, dunyahamenɔɔ, ame fe susu fe vovototo, ɔvinyenye alo ɔfe tɔxɛ aɔke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aɔke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wɔtso la ɔanye dukɔ nɔ-ɔɔkui si o, ɔanye xɔɔasi dukɔ alo dukɔ manɔɔkui si o, vovotodeameme nuwɔna aɔke mayi edzi ku ɔfe enu o.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 3-LIA

Ele be amesiame nɔɔ agbe leablɔɔe kple dedienɔɔ me.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 4-LIA

Womatsɔ ame aɔke awɔ kluvie alo aɔe awɔbae o, woatsi kluvinenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le mɔ vovovoawo nu.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 5-LIA

Womawɔ funyafunya ame, asẽ tame le enu, awɔ hlɔnu aɔke ɔfe enu, ahe to nɛ ahaɔi gbẽ o.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe ɔɔnɔdrɔfewo hena ɔɔɔɔwɔwɔ siwo ku ɔfe ablɔɔvinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 9-LIA

Womalé ame aɔke akpasesɛtɔe, azi edzi ɔfe gaxɔme, alo anyae le dukɔa me ɔfe adzemadze dzi o.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɔfe hekplɔe yi dukɔa fe ɔɔnɔdrɔfe, afisi ɔɔnɔdrɔla adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku ɔfe efe gomekpɔkpɔ, efe ɔɔɔasiwo kple hlɔnya ɔesiade fomevi si woatsɔ ɔfe enu la me nɛ.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 11-LIA

1. Womabu ame aɔke agɔdzela le wɔna aɔ si to nɔɔɔɔ me nɛ la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenye be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aɔke agɔdzela ɔfe nuwɔna aɔ si mele dukɔa alo gbetadukɔ aɔke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzo o. Nenema ke womana tohehe aɔke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEɔODZINYA ɔOɔO 12-LIA

Ame aɔke mekpɔ mɔ atso sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aɔke mekpɔ mɔ ato mɔ aɔke dzi anya nu tso ame aɔ kple ame bubuwo dome kadodonyawo

ɲuti o. Nenema ke ame aɖeke mekpɔ mɔ afo ɖi ame bubu ŋkɔ alo agblẽ enu o. Se la ɖe mɔ be ame aɖe si ŋu woaɖe afo sia fomevi ɖo la, nauli eɖokui ta faa se la ɲudɔwɔwɔ me.

KPEÐODZINYA ÐODO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ mɔ aɖi tsa ayi dukɔ ɖesiaɖe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me ye le la fe lifowo o.

2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate ɲu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEÐODZINYA ÐODO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si aua yi dukɔ bubu me la si be woakpɔ sitso fe.

2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɖe vodada siwo meku ɖe dunyahenyawo ɲu alo esiwo tsi tre ɖe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɖoɖowo ɲu o.

KPEÐODZINYA ÐODO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.

2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ dukɔmevinyenye le ame aɖeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɖeke si di be yeatrɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEÐODZINYA ÐODO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɲutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɲu aɖe srɔ la si be woaɖe amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woaɖe wo nɔewo. Nenema ke woagate ɲu agbe wo nɔewo hã faa.

2. Womazi srɔɖeɖe ɖe ame aɖeke dzi o. Ele be srɔɖeɖe la nanye srɔɖela eveawo fe didi.

3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gomeɖokpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɖesiaɖe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɖesiaɖe fe dedienɔwɔ fe nyawo gbɔ.

KPEÐODZINYA ÐODO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate ɲu anɔ ame ɖeka si eye woagae ɲu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɖe du.

2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ ame aɖeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEÐODZINYA ÐODO 18-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eɖokui si le ablɔɖe me, awɔ efe dzitsinya ɲudɔ abe alesi wòlɔ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze enu la nu. Ablɔɖemɔnu sia gɔmee nye be ame aɖe ate ɲu agbe nu ɖa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòlɔ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ eɖokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ɲuti le adzame alo gaglãgbɛ to mɔ ɖesiaɖe nu mɔxexe manɔmee.

KPEÐODZINYA ÐODO 19-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eɖokui si eye wòaɖe efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia ɔ susuwɔwɔ le ame ɖokui si le ablɔɖe me ɖe eme. Esia gɔmee nye be ame aɖeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo

hekpe de susu siwo do go tso nyagbefāde de desia de fomevi me kaka me. Le wōna siawo me la, lifowo kura gō hā manye mōxenu o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ntifafa me fe abode mōnukpōkpō, li na amesiame.
2. Womazi ame adeke dzi be woano habōbō ade me o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 21-LIA

1. Gomekpōkpō le dukōmevi desia de si le efe dukō fe dziqudunyawo me. Ate nu anye eya nuto alo ametiatia ađo wo te fe le akōdada me.
2. Mōnukpōkpō li na dukōmevi desia de sōsō be woakpō gome le kpekpeđenū siwo ken dziqudu nana dukōmeviwo katā la xōxō me.
3. Dziqudu desia de fe nuse fe soti le efe dukōmeviwo sime. Woade nuse sia afia le xeyixi tōxewo dzi to ametiakōdada siwo wowōna le dōdō nyui me. Le akōdada siawo me la, dukōmevi siwo katā dze ada ako la, ade nu ađaka me le adzame alo to akōdada mōnu bubu ade si dzi woda asi dō nūdōwōwō me.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 22-LIA

Hadomegbenōnō kple dedienōnō fe gomekpōkpō li na dukōmevi desia de. Ehiā be dukōmevi desia de nakpō esia ade dzeii kōtē to nunyanya tso efe dukō la fe dekawōwō kadodo kple gbetadukōwō nuti. Nenema ke wogahiāe hā be wōanya nu tso kpekpeđenū siwo efe dukō la xōna tso dukō bubuwo gbō le ga, hadomegbenōnya kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuđo si le vevie nuto la nuti.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 23-LIA

1. Dōwōwō fe mōnukpōkpō li na amesiame faa. Amesiame atia dōwōna si nyo nē la. Ati efe dōwōwō fe dzidzemekpōkpō yome eye wōauli amemaxōmaxō de dō me ta vevie.
2. Fetu deka fomeviwo xōxō de dōwōna deka fomevi ta le afisiafi, fe mōnukpōkpō li na amesiame, vovototomanōmee.
3. Fetu nyui xōxō fe mōnukpōkpō li na amesiame. Esia awōe be dōwōla la nate nu akpō eya nuto, srāa kple viawo dzi dzidzemetōe abe alesi wodze amegbetō be wōano agbe nūdzedzekpōtōe la ene. Eye ne ehiā kura hā la woado albe abe hadomegbenōnō fe viđe ene.
4. Amesiame kpō mō ađo dōwōlawo fe habōbō anyi alo age de desia de si wođo anyi xoxo la me de efe dzidzemekpōkpō mōnuwo tauili ta.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 24-LIA

Mōnukpōkpō li na amesiame si nye dziqududōwōla be woana gbōdemee to mōkeke nanae me le xeyixi tōxē ađewo dzi gake woaxe fetu dedi nē. Womade ga adeke le efe fetu la me de xeyixi siwo me menō dō me la ta o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 25-LIA

1. Agbenōnō dzidzemetōe fe mōnukpōkpō li na amesiame bena efe lāme nanae sēsē, eya nuto, srāa kple viawo nanae dedie to nuqudu, nutata, xōtutu, atikenya, kple kpekpeđenūnana bubu fomevi siwo hiā le hadomegbenōnō me la xōxō me. Ne dōwōna mele ame ade si o la, mōukpōkpō li nē be ne edze dō alo zu

waameto, sr̄ā ku alo wotsi heku amegā alo nyagā loo alo afoku aḡe dzo ḡe edzi si awḡe be magate ḡu awḡ
naneke le edokui si o hā la, waokpo kpekpedeḡu.

2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vɛnwɔ kple ɖeviwo eye woana kpekpeɖɛnu wo. Ele be woakpɔ ɖevi siwo dzilawo ɖe wo nɛwo ɖe ɖoɖonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɖe wo nɛwo ɖe ɖoɖo nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wɔaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nana anyi na hehexɔɔ le aɖaɖudɔwo kple ɔɔɔɔɔɔ me. Le sukukɔɔwo dede gome la, woaɖe mɔ na amesiwo ŋu ŋutete le la be woage ɖe hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taḍodzinu nanye be woatu amegbetɔ ɖesiaɖe ɖo hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe ablɔɖemenɔnɔnɔ fe gɔmedɔkpe nakpɔ ngɔyiyi to bubudede gɔmedɔkpe sia ŋu me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple ɔkɔɔwɔ ade dukɔwɔ, gbegbɔgbɔwɔ kple ɔxseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Ɔofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe ɣutifafa va xexeame godoo.

3. Dzilawo kpo mo atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxo la faa.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenƙƙo fe gomeƙƙƙƙo li na amesiame. Esia gomee nye bena, mƙnukƙƙƙo li na amesiame be woakƙo gome le vide siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo nƙti nunya kple aɗanudɔwƙnawo me.

2. Մոռնալիս չեմ անհամար քան թե որքան եմ քեզ հարկադրված: Ես քեզ համարեցի իմ հարկադրվածը, քանի որ ես քեզ հարկադրեցի իմ հարկադրվածը: Ես քեզ հարկադրեցի իմ հարկադրվածը, քանի որ ես քեզ հարկադրեցի իմ հարկադրվածը:

KPEĐODZINYA ĐOĐO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wòanɔ efe dukɔ me habɔɔwo alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukɔkpɔwo kple ablɔdevinyenye fe nyati siwo dzi míeto asii le Kpedodzinya sia me la xɔ anyincɔ do blibo.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le duka me ngɔyidɔwo aɔwɔ mekpɔ dukamevi deɖiade fe nkume le afisi efe ablɔɖevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le boɔɔ le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɖevinyenye nɔti dɔwɔwɔ me la, wɔanye amesi awɔ ɔ ɔɔɔ siwo dzaa dzi sea da asi ɔ la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkpɔw kple ablɔɖemenɔw si hea agbe nyui nɔw, togefafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔwminasɔ fe wɔnawo fo ke de to nyuie le.

3. Mele be woawo mɔnukpɔkpɔ kple abɔɖevinyenye ɲuti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Ɔofuawo fe taɖodzinuwo kple didiwo qba o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 30-LIA

Mele be ame adeke nade naneke si le Kpedodzinya sia me la gome abe duko deka ade kon to wonye ene o. Medze be ameha alo ame deka adeke natsce abe monukpokpo ene awa wona ade alo ade afu ade si agble nu le gomekpokpo kple ablodemonu siwo woxle fia le Kpedodzinya sia me la nuti o.